

Anama layla

ADİL CƏMİL

**ANAMA
LAYLA**

**“Elm və təhsil”
Bakı – 2020**

Adil Cəmil

Redaktor:

Vaqif BƏHMƏNLİ

Adil Cəmil. Anama layla.

Bakı, “Elm və təhsil”, 2020, 168 səh.

Görkəmli Azərbaycan şairi Adil Cəmilin “Anama layla” kitabına müəllifin son illər yaradıcılığını çevrələyən yeni şeirləri toplanıb. Yurddaşlıq, vətəndaşlıq mövqeyi, milli özünüdərək amalı, bəşər övladını mənəvi saflığa, səmimiyyətə, sevib-sevilməyə poetik çağırış topluda yer alan lirik-fəlsəfi şeirlərin leytmotivini təşkil edir.

4702000000 qrifli nəşr

N-98-2020

© Adil Cəmil, 2020

BAXIŞ BUCAĞI

“Adilin şeirləri xalq ruhundan süzülür. Hiss olunur ki, aşiq şeirini, folkloru yaxşı bilir”.

Bəxtiyar Vahabzadə

Xalq şairi

“Xalq eşqi, vətən eşqi! Budur Adil Cəmili sənətə gətirən, ilhamını qanadlandırın”.

Hüseyn Arif

Xalq şairi

“Adil Cəmil istedadlı, gözəl şairimizdir. Onun yaradıcılığında vətən, torpaq hissi, təbiətə vurğunluq, anaya vurğunluq, Cənubla bağlı həsrət motivləri çox güclüdür”.

Anar

Xalq yazıçısı

“Əgər bir xalqın Adil Cəmil kimi həm sevgisində, hörmətində, ehtiramında, həm də mübarizəsində, mənəvi cəngavərliyində bütöv, ardıcıl olan şairi, publisisti, alimi, ümumən, halal sözün halal adamı varsa, yaşamağa dəyər”.

Nizami Cəfərov
akademik

“Səhra, suyu canına çəkdiyi kimi Adil Cəmil şeiri də yurd havasını canına çəkir”.

Muxtar Kazımoğlu
akademik

“Adil Cəmil poeziyasının taleyini mən belə görürəm: Xıldıdan, çör-çəpdən, daş-kəsəkdən təmizlənmiş Azərbaycan poeziyasının “müəttər” örnəklərindən biri kimi”.

Teymur Kərimli
akademik

“Adil Cəmil poeziyanın sirlərini bilir, mövzu baxımından çətinlik çəkmir, dediyi sözün ünvanını düz müəyyənləşdirir”.

Kamran Əliyev

*AMEA-nın müxbir üzvü,
Əməkdar elm xadimi*

“Adil Cəmil yaza-yaza şairlik öyrənənlərdən deyil, sadəcə olaraq şair kimi könlündə göyərənləri yazı yaddaşına köçürənlərdəndir.”.

Məmməd Aslan

Şair-publisist, Əməkdar incəsənət xadimi

“Adil Cəmil indiyə qədər nəşr etdirdiyi şeir kitabları ilə sübut etdi ki, o, ədəbi prosesin fəal, istedadlı nümayəndələrindən olmaqla poeziyada gedən yenilik axtarırlarının təmsilçilərindən biridir”.

Şirindil Alışanlı

Tənqidçi-ədəbiyyatşünas, professor

“Adilin elə şeirləri var ki, onları tək-cə şairin poetik uğuru kimi yox, həm də ümumən müasir poeziyamızın uğuru kimi qiymətləndirmək lazımdır”.

Vaqif Yusifli

Tənqidçi-ədəbiyyatşünas, professor

“Adil Cəmilin fikirləri, Adil Cəmilin istifadə etdiyi ifadələr bizim Azərbaycan ədəbiyyatına, mən düşünürəm ki, yeni nəfəs, yeni duyğu, yeni çalar gətirə bildi”.

Nizami Tağısoy

Ədəbiyyatşünas, professor

“Adil Cəmil xalq hikmətinin içindən intellektuallığı şeirinə gətirir, lakonikliyin müşayiəti ilə fikri, ideyanı tərənnümün obyektinə çevirir”.

Allahverdi Eminov

Ədəbiyyatşünas

O YANDA, BU YANDA

O yanda yer qazılır
Kəhrizə çıxmaq üçün.
Bu yanda çay tələsir
Dənizə çıxmaq üçün.
İblis qatır aranı
Qan dizə çıxmaq üçün.
Hamı Həccə tələsir
Təmizə çıxmaq üçün.
Yaşayırıq – gecədən
Gündüzə çıxmaq üçün.

2017

HARDAN GƏLDİ

Bu çölün düzündə, səhra üzündə
Qanadı qırılmış quş hardan gəldi?
Məni yuva bilib qondu çiynimə,
Görəsən bu quşa huş hardan gəldi?

Şama piltə kimi yanır ömür-gün,
Çölümdə azadlıq, içimdə sürgün.
Yəqin o dünyada deyərlər bir gün;
Bu gələn əlləri boş hardan gəldi?

Ah çəkib uzaqdan Murova baxdım,
Kəlbəcər adında girova baxdım.
Dən düşən saçımda qırova baxdım –
Yazdan ayrılmamış qış hardan gəldi?

Haqqım var özümdən mən də danışam;
Ruhuma xəbislik yaşatmamışam,
Heç kəsin dalınca daş atmamışam,
Arxamca atılan daş hardan gəldi?

Söz yasa batanda saz da qəm çəkir,
Simplərə sığalı təzənəm çəkir.
Köhnələn dərdlərim təzə nəm çəkir –
Bilin ki, gözümə yaş hardan gəldi.

2015

BİR YANDAN

Bir tərəfdən bal yeyən
Zəhər uddu bir yandan.
Əri döymüş arvadı
İt də tutdu bir yandan.

Dünya dibsiz bir quyu -
Arşına gəlməz boyu.
Bulandırdı kim suyu,
Kim qurutdu bir yandan?

Gördüm doğmanı, yadı,
Görmədiyim qalmadı.
Tanrı yada salmadı,
Dost unutdu bir yandan.

2015

MƏNDƏN QALAN

Övladlarım üçün

Ürəyimi bir isti
Ev kimi verdim sizə.
Ruhumu bağışladım,
Sevgimi verdim sizə.

Quş kimi dimdiyimdə
Dən gətirdim sizlərə.
Nəyə gücüm çatdısa
Mən gətirdim sizlərə.

Özüm ac qaldım bəzən,
Sizi ki ac qoymadım.
Qəlbinizi sıxası
Bir ehtiyac qoymadım.

Bəsləndi hər biriniz
Qönçə arzular kimi.
Mənim qara saçıma
İllər yağdı qar kimi.

Xatirəyə çevrilir
Ömürdən, gündən qalan.
Bu fani dünyamıza
Sizsiniz məndən qalan.

Hərənizin bir yanda
İndi isti yuvası.
Dar gündə dadınıza
Çatsın ata duası...

Bilgəh, mart, 2015

KÖHNƏ QAYIQ

Atılmış qocaya bənzəyir
Sahildə köhnə qayıq.
«Bədən» - ölü,
Yaddaş – ayıq.
Unutmur mavi ləpələr üzündə
üzdüyü günləri.
Göy Xəzərin sinəsində
«gəzdiyi» günləri.
Çəkib canına
bir az dənizin səsini,
bir az yosunun ətrini.
Daha kimə gərəkdir,
Kim biləcək qədrini?!
...Sahil qumluğunda
Ölü balığa bənzəyir
köhnə qayıq;
Bədən – ölü,
Yaddaş – ayıq...

Bilgəh, mart 2015

ŞERİM

Səhərlər günəşə baxıb diksinir
Gecələr doğulan yuxulu şerim.
Haçandır Dəlidağ intizarında
Çöl-çəmən, gül-çiçək qoxulu şerim.

Sübh çağı gördüyüm o qırmızı dan
Seçilmir gözümdə bu qırmızıdan.
Həsətli, hicranlı yazı-pozudan
Arabir başıma qaxılı şerim.

Yamaclar axtarır, yallar axtarır,
Boynuma dolanan qollar axtarır...
Yurda qovuşmağa yollar axtarır
Bu mənim yaralı, yıxılı şerim.

2015

O İLLƏR İTMƏDİ

*Tələbə yoldaşım, alim qardaşım
Muxtar Kazımoğluna*

Şəhərə gəlmişdi kənd uşaqları,
Kimin yanındaydı ata-anası?!
Bizim ömrümüzün çılgın çağları
Evimiz – tələbə yataqxanası.

Səni tanıdığım o illər boyu
Ruhunda işıqlı bir niyyət gördüm.
Dostum, dəyişmədin fəsillər boyu,
Daim sifətində ciddiyyət gördüm.

Elmin ümmanı var – dərindən dərin,
Yuxusuz gecələr sirdaşın oldu.
Səni çox istəyən müəllimlərin
Dönüb dostun oldu, qardaşın oldu.

Ömrün bəhrəsi tək gəldi gələcək,
O illər itmədi – əvəzi gəldi.
Sənin soyadınla, adınla gerçək
Elmə bir alimin nəfəsi gəldi.

Adil Cəmil

Yenə də axtarış yollarındasan,
Xalqı xalq ruhunda axtar, qardaşım.
Altmış yaş nədir ki, hələ hardasan?
Yüz bahar görəsən, Muxtar qardaşım!

2015

BU HƏSRƏT KİMİNDİR

İnternetdən Kəlbəcəri izləyərkən

Baxıram qürbətdə qalan vətənə –
Yanmış zəmilərin yeri göynəyir.
Çax-çax tamarzıdır buğdaya, dənə,
Köhnə dəyirmanın pəri göynəyir.

Doğranıb, daranıb, seyrəlib meşə
Düşməni ocağını isitmək üçün.
Açılmır qərənfil, bitmir bənövşə
Obaya aparən iz itmək üçün.

Uzanıb yalmanı perik atların –
Yəhərsiz-yüyənsiz ilxı var burda.
Beyni səksəkədə beyurvatların –
Həyat əvəzinə qorxu var burda.

Bu həsrət kimindir, o torpaq kimin?!
Qəmin qəməsiylə qəlbim qan olub.
Gündoğan tərəfə baxan kəndimin
Qibləsi dəyişib günbatan olub.

...Yağılar buraxdı yurda yağını,
Millət aciz olmur, el naçar olmur,
Yandırar yağının yurd ayağını –
Kəlbəcər dəyişib «Kalvaçar» olmur.

2015

QURBAN VERDİM

Göy üzündə bir taxt qurdum,
Yeri göyə qurban verdim.
İçimdəki səssizliyi
Haya-küyə qurban verdim.

Ayağımı yondu yolum –
Qaratikan sağım-solum...
Mən ömrümü «qurban olum» -
Deyə-deyə qurban verdim.

Qəm gizləndi dərin qatda,
Çöpdən tutdum batabatda.
Heç bilmirəm bu həyatda
Nəyi nəyə qurban verdim...

2015

ALTMİŞDAN SONRA

Allah ağıl verir dəliqanlıya,
Daha görünməyir əvvəlki «hikkə».
Dönürsən səbirli, fağır canlıya,
Yolunu gözləyir divan, mütəkkə –
Altmışdan sonra.

Quşun qanadında ötən zamanlar
Keçir bircə-bircə göz qabağından.
Ömür tarlasında əkdiyən nə var
Onu da biçirsən öz qabağından –
Altmışdan sonra.

Hələ ürəyində sevgi çağlayır,
Hələ də göylərdən gəlməli gəlir.
Yasda ağlayırsan – hamı ağlayır,
Toyda oynayırsan gülməli gəlir –
Altmışdan sonra.

Sönməyən sevdalar gəzir başında,
Ruhun ağız büzür süst bədəninə.
Səni hey qoruyan can yoldaşın da
Axırda çevrilir «cangüdəninə»
Altmışdan sonra.

Təbiət tərəfdən zarafat kimi
Külək toz-torpağı evə doldurur.
Taledən ən böyük mükafat kimi
Boş qalan yerləri nəvə doldurur –
Altmışdan sonra.

2015

KARVAN KÖÇ ELƏDİ

Ağına-bozuna baxmadı ömür,
Ayları, illəri şumladı getdi.
Fələk bir məhbəsə saldı ruhumu –
Arzu-diləyimi damladı, getdi.

Keçdi qeylü-qalda ömrün yarısı,
Nə təmiz bal qaldı, nə bal arısı.
Canımdan can alan yurdun ağrısı
Dərdi qabağıma komladı getdi.

Karvan köç elədi, gün daha batdı,
Uğursuz yollarda əjdaha yatdı...
Ağılsız danışıb «günaha batdı»,
Ağıllı ağzını mumladı getdi.

Dünyanı duyanlar əhli-hal imiş,
Duyğusuz ürəkdə sevgi lal imiş.
Sən demə arzular xam xəyal imiş –
Xəyallar Adili xamladı getdi.

2015

BELƏ DOĞULMUŞAM

Qəhrimi heç kəsə yükləmədim mən,
Dedim öz içimdə çəkim dərdimi.
Mən hansı günümün bəxtəvəriyəm,
Mən hansı günümə büküm dərdimi?

Sevincim - göy zəmi, qəm - dəryazımdır.
Belə doğulmuşam, belə lazımdır...
Bu mənim qismətim, alın yazımdır,
Çəksə dərdə düşər hər kim dərdimi.

Bir vaxt xəyalıma bu dünya darmış,
Demə arzularım kötük suvarmış...
Nə yaxşı xəlvəti gecələr varmış -
Arabir gözümdən töküm dərdimi.

Mənim göylərimdə pozulub qatar,
Tək qalan durnanın səsi tez batar...
Deyirəm göyərrib qol-budaq atar -
Qorxuram torpağa əkim dərdimi.

Adil Cəmil

Ayrıldım yurdundan ayrılan eldən,
Gün gündən bəd gəldi, il də ki, ildən...
Bəxti üz döndərib Adil Cəmindən -
Sağaltmaz bir təbib, həkim dərdimi.

2014

OYUN

Bir armudun başındadır
Bu ayının yüz oyunu.
Zalım fələk zər tutursa
Sən axtarma düz oyunu.

Qələm ki, var - qələmədir;
Qələm tutan bilə nədir...
Çilik-ağac çiləmədir,
Dirədöymə diz oyunu.

Görürsən ki, salmır saya
Bel bağlama bu dünyaya.
Günəşi qısqanır Aya
Gecəylə gündüz oyunu.

Qəmlə sevinc baş-başadır,
Qarğışlar qara daşadır...
Bu həyat bir tamaşadır -
Hər insanın öz oyunu.

2014

GETDİ, GƏLMƏZ HA

Ötən ömrü qaytarmağın
Əbəsdi - getdi, gəlməz ha.
Yaşamağın özü vallah
Həvəsdi - getdi, gəlməz ha.

Görünənlər baş-ayaq, tərs.
Nə biləsən kim müqəddəs?!
Hər insan dünyada bir səs,
Bir səsdı - getdi, gəlməz ha.

Nə cavan, nə pıran bilər,
Bilinməzi Quran bilər.
Quru canı quran bilər:
Nəfəsdi - getdi, gəlməz ha.

2014

KÖHNƏ DƏYİRMANLAR

Köhnə dəyirmanlar işləmir daha,
Həsətik o vaxtkı çörək ətrinə.
İnsan hər addımda batır günaha,
Belə yaşayırıq nəyin xətrinə?

Daha «baş ağrıtmır» çax-çaxın səsi,
Daha daş altında buğda üyünmür.
Kəsilib gümüşü pərin nəfəsi,
Köhnə dəyirmanın «nəbzi» döyünmür.

Daha dağarcıqda un gəlmir kəndə,
Dəyirman yolu da yolluqdan çıxıb.
Gözümə dəyməyir əkib-biçən də,
Adamlar qəribə bolluqdan çıxıb.

Kənd-kəsək tamarzı sünbül ətrinə,
Ura yerlərindən başaq yığılmır.
O köhnə xırmana üz tutub yenə
Vələ minmək üçün uşaq yığılmır.

Dəyişib insanın libası, evi,
Təzə dəyirmanı təzə dən gəlir.
Buğdanın çeşidi, arpanın növü,
Xəmirin mayası xaricdən gəlir.

Kimsəsiz, atılmış qoca tək susur
Ağzına su alıb su dəyirmanı.
Təzəni tapanda köhnə uduzur,
Muzeyə veriblər bu dəyirmanı.

... Hələ də, hələ də uşaq yaddaşı
Unutmur o dadlı illərimizi.
Zamanın özü də dəyirman daşı –
Üyütdü qanadlı illərimizi...

2016

İŞĞAL GÜNÜ

*Kəlbəcərin işğalında kəndimizin poçtalyonu
Qambay kişi öz evindən çıxmamışdı...*

Dağ kəndinə dağ çəkildi,
Hamı eyni
Dərddə qaldı, işğal günü.
Kəndimizin poçtalyonu
Kənddə qaldı işğal günü.

Qapılar gəzən
Köhnə çantası
Bir küncdən baxırdı ona
İşğal «qara kağız» idi,
Son xəbər yetmişdi sona.

Qurumuşdu ayaqları,
Söz tutmurdu dodaqları.
Xəstə idi – yataq xəstəsi,
Bir şam idi öləziyən.
Dedi: - məni aparmayın,

Getsəm yolda öləsiyəm...
Yalvardı ki, burda qalım –
Yurdda qalım,
Verim yurd ilə baş-başa
Qiyamətdə qurda qalım.

...Kəndimizin poçtalyonu
Kənddə qaldı işğal günü.
Obaya xəbər daşıyan
O insandan
Heç çıxmadı xəbər-ətər –
Zülüm varmı bundan betər,
Ölüm varmı bundan betər...

2015

OLASAN

*Bəstəkar dostum
Nadir Əzimov üçün*

İlhama açasan könül qapını,
Alışıb sehirli sətir olasan.
Yaratmaq həvəsi coşursa canda
Həm yaşa dolasan, həm pir olasan.

Sözün köhnəsi yox, eşqin boyatı,
Mən bir qoşmayamsa, sən bir bayatı.
Elə sevəsən ki, gərək həyatı
Sənətdə silinməz ləpir olasan.

El gülər dünyanın biveci olsan,
Mükəmməl olasan hər nəçi olsan!
Ruhları oxşayan bəstəçi olsan
Elə Nadir kimi nadir olasan.

ÜRƏYİM ÜŞÜYÜR

Namərdə açılan qucaq böyüyür,
Köksümdə közərən ocaq böyüyür.
Hardasa bir yetim çılpaq böyüyür,
ÜRəyim üşüyür, yaman üşüyür.

Kimsə buza dönür dərdin qarında,
Kimsə «kef eləyir» yoxun varında.
Kimsə vətən görür yuxularında -
ÜRəyim üşüyür, yaman üşüyür.

Nəsə azaldıqca nəsə çoxalır,
Ektranda naz artır, qəmzə çoxalır.
Koroğlu yurdunda Həmzə çoxalır -
ÜRəyim üşüyür, yaman üşüyür.

Yurda kəfən biçir düşmən arşını,
Susuruq – çox şeylər tutur qarşını.
Çörək kəsdiklərin kəsir başını –
ÜRəyim üşüyür, yaman üşüyür.

Mən nə yox kimiyəm, nə var kimiyəm,
Təməli laxlayan divar kimiyəm,
Əhdinə çatmayan zəvvar kimiyəm –
Ürəyim üşüyür, yaman üşüyür.

Nə sevgi qalıbdır, nə də məhəbbət,
Mən başqa zamanın oğluyam əlbət...
Görəndə sürünür şərəf, ləyaqət
Ürəyim üşüyür, yaman üşüyür.

Kimsə kimə isə tökür hirsini,
Efir beləsinə verir kürsünü.
Əxlaqsız keçəndə əxlaq dərsini
Ürəyim üşüyür, yaman üşüyür.

Dünyanın Şərqində Qərbindəyəm mən,
İşıqla zülmətin fərqundəyəm mən.
Özüm öz içimə sürgündəyəm mən –
Ürəyim üşüyür, yaman üşüyür.

Adiləm – adımda ədalət sözü,
Məni düz sözümdən asın dan üzü.
Kor olsun zamanın dumanlı gözü –
Ürəyim üşüyür, yaman üşüyür.

2015

DOLAŞIQ DÜNYANIN BU DÖNƏMİNDƏ

Azalır işığı, nuru dünyanın,
Yaxşıdan utanmır yaman sahibi.
Batan gəmilərdə xəzinə batmır –
Var üstə var yığır liman sahibi.

Hərə bir dondadır, hərə bir dində,
Allahın üzünə ağ olur bəndə.
Dolaşiq dünyanın bu dönəmində
İnsan axtarıriq – iman sahibi.

Ömür tab gətirmir bu haya, küyə,
Yerdə yaşayanın gümanı göyə.
Ruhu ölən cana qaytarsın deyə
Şamanı yaratdı Şaman sahibi.

Günəş doğulanda sevgi doğular –
Qaranlıq əriyər, zülmət soğular.
Susuz səhralar da suda boğular
Qasırğa qopartsa ümman sahibi.

Qılıncdan kəsərli söz tiyəsi var,
Sözün İlahidən mədhiyyəsi var.
Yerin də, göyün də bir tiyəsi var:
Sahibi – əzzaman – zaman sahibi.

2015

ÜZÜ ALLAHA

Haqqımı o qədər yeyibdilər ki,
Yeyilə-yeyilə ölürəm, Allah.
Əyarı bilinməz qızıl vaxtımı
Axşama, səhərə bölürəm, Allah.

Hər kəsin qəlbini qəm dəlik etmir,
Fələk hər xəmərdən kündəlik etmir.
Hamı Allahına bəndəlik etmir,
Özün də peşmansan, bilirəm, Allah.

Ay Adil, ömür-gün onsuz da qısa,
Onu da vermişən oğula, qıza.
Ölmək Allahına qovuşmaqdısa
Çağır, dərgahına gəlirəm, Allah!

2015

BİR DOSTUMA

Yer üzü bir, göy üzü bir,
Aramıza uzaq demə.
Bu dünyada çox tələ var,
Hər tələyə tuzaq demə.

Yazılanı qədər yazır –
İstədiyi qədər yazır,
Sevincdən çox kədər yazır,
Gəlin biz də yazaq demə.

Yatma bəxtin yatan yerdə,
Qalma qarğış tutan yerdə.
Haqqın səsi batan yerdə
Dilin varsa susaq demə.

Üzünə əcəl güləndə
Gülənə gülməyir bəndə.
Sağları ölmüş biləndə
Ölənlərə sən sağ demə.

2016

SEVDİM

Zirvələr vətənin ucalığıdır,
Görəndə qayalar səngərdi – sevdim.
Qarşıma sərt yoxuş, düz yol da çıxdı,
Düzü düzdə qoyub o sərti sevdim.

Bir iş tutmadım ki, gözdən yayına,
Tapındım bu yurdun haqqı-sayına.
Mən ağız büzmədim Tanrı payına –
Sevinc də, kədər də göndərdi – sevdim.

Nə yaşaya bildim, nə də ölmədim,
Arzular gül açdı, yenə gülmədim.
Arsızı, gorsuzu sevə bilmədim,
Dərdimi dərk edən həmdərdi sevdim.

Fərqlidir ağayla qulun yazısı,
Bu – mənim getdiyim yolun yazısı.
Səndən hara qaçım, alın yazısı,
Dərd məni sevdikcə mən dərdi sevdim.

2016

SƏNİ KƏLBƏCƏRƏ NECƏ APARIM

Avqustun axırları idi. Hacıkənddəki on günlük istirahətdən Bakıya yenidən qayıtmışdım. Məhəllə adamlarından biri – adını çəkmək istəmədiyim kollec müəllimi məni görüb salam verdi və diqqətlə üzümə baxdı. Soruşdu ki, qonşu, harada istirahət etmişiniz, maşallah, yanaqlarınıza qızartı gəlib. Yarızarafat, yarıciddi “Kəlbəcərə getmişdim” dedim. Məhəllə qonşum bir az incik və ziyyətdə “elə gözəl yerlərə bircə dəfə məni də aparasan nə olar” – dedi. Diqqətlə onun üzünü baxıb heç nə danışmadan aralandım və bu şeir yarandı.

Nələr var insanın bu dünyasında,
Kimsə kefindədir, kimsə yasında!
Boğulub gedirəm qəm dəryasında,
Qayığım qərq olub, çəkmir avarım –
Səni Kəlbəcərə necə aparım?

Hərdən kükrəyirəm, hərdən daşıram,
Sərhəd tanımıram, səddi aşırım.
Yuxumda yurdumla qucaqlaşırım-
Yurda yalvarışdır dildə qabarım,
Səni Kəlbəcərə necə aparım?

Bu hansı nifrindi, bu hansı qarğış-
Yurdun yollarını kəsibdi qar, qış?
Dağılan yuvamda ulayır bayquş,
Orda zəhər çəkir indi bal arım –
Səni Kəlbəcərə necə aparım?

Dədəmdən, babamdan qalanım getdi,
Neçə gül yanağı solanım getdi,
Həsərdən gözləri dolanım getdi,
Talandı sərvətim, yox oldu varım,
Səni Kəlbəcərə necə aparım?

Mənə söylədiyin yalandır, gerçək?
Yoxsa yuxulusan, xalası göyçək?
Asılma yaxamdan, sən Allah əl çək,
Onsuz da az deyil dərdim, qübarım,
Səni Kəlbəcərə necə aparım?

2016

HARMONİYA

Günəşin telindən tor toxuyaraq
Çəmənün üstünə mən sərə biləm.
Kəpənək sevdalı gül-çiçəkləri
Əbədi, solmayan mənzərə biləm.

Hayqırıb şütüyən dağ çayının da
Hikkəsi sal daşı quma döndərə.
Qəzəb qılıncından yapışanları
Təbiət bu yerdə muma döndərə.

Axşamın qürubu, sübhün işığı
Gecəni əridib ağ səhər edə.
Ömür-gün boylana xatirələrdən,
Xəyallar adamı birtəhər edə...

Məyus olmayasan yarandığına,
Ümid tək qoymaya bircə an səni.
Sonra düşünəsən: yaratmaq üçün
Bəlkə də yaradıb yaradan səni.

2017

O GÜN

*1993-cü ilin 2 apreli Kəlbəcərin
işğal olunduğu gündür*

O gün o Murovun gədiklərində,
Qarlı dolayların buz diklərində
Göylərə dirəndi insan fəryadı,
Adlara qoşuldu didərgin adı...
Ananın belində dondu körpəsi –
Ölən cocuğundan xəbərsiz oldu.
O gün o Murovun gədiklərini
Aşmağa o dizlər təpərsiz oldu.
Qarda görünmədi qara torpaq da
O gün ölənləri dəfn eləməyə.
Elə bil hər şeydən üzölmüşdü əl –
Allah da yox idi rəhm eləməyə...
Varını-yoxunu yığıb xurcuna
Çiyinə aşırıb gəlirdi gələn.
Bilirdi başına nələr gələcək,
Nələr var qarşıda bilirdi gələn.
O gün bir uşaq da dünya malından
Sazını götürüb çıxmışdı yola.

Təbiət durmuşdu insan qəsdinə –
Çovğun çoxlarını yıxmışdı yola.
...Bu el karvanında anam da gəldi –
Üzündə şaxtanın açdığı şırım.
Mənim istiqanlı xanım anamı
Buza döndərmişdi qarlı aşırım.
Bir xəbər yox idi əsir düşəndən,
Haraymı çatırdı ölüb-itənə?!
Bu köçdə gələnlər sonuncu dəfə
Baxırdı qürbətdə qalan Vətənə...

2017

DUZ HƏQİQƏTİ

*Həkimlər duzdan imtina etməyi
məsləhət görür*

Bəlkə də bu sözlər həyəcan zəngi,
Şübhə yox həkimin məsləhətində.
Amma neyləyəsən, neyləyəsən ki,
Şorbası şit olur duzsuz ətin də.

Çörəyə duz səpib yemişik yavan,
Aclığı ürəklə qarşılamışıq.
Ən əziz qonağı dədə-babadan
Biz duzla, çörəklə qarşılamışıq.

Oxlovu bərəkət «geyən» analar
Sac üstə duz səpib, yuxa yayıbdır.
«Qız yükü-duz yükü» deyən analar
Qızının başına duz dolayıbdır.

Yaylaqda yaylıma yetişən sürü
Cumub arxacdakı duz daşlarına.
Bəzən düşünürəm – nədir ki, sirri,
Duz niyə hopubdur göz yaşlarına?!

Duzun siqləti var duz dağı boyda,
Çətindir imtina bu dad, bu tamdan.
Duzsuz bir ömürdən kimə nə fayda –
Adamlar qaçırlar duzsuz adamdan...

2017

FİKİR ADLI ŞUM YERİNDƏ

Hər açılan səhərimi
Qarşılادم doğum kimi.
Dağlar mənə dağ çəkəndən
Dağ görmədim dağım kimi.

Yollarımda daş göründü,
Əriməyən qış göründü.
Dünya mənə boş göründü
Solum kimi, sağım kimi.

Budaq üzdə, kök dərinədə,
Ağac ömrü köklərində.
Fikir adlı şum yerində
Göyərmişəm toxum kimi.

2015

BU KƏNDİN ADAMLARI

Məşəni qırdılar odun etdilər,
Qızları qarımış qadın etdilər
Bu kəndin adamları.

Örkənin üstünə darı səpdilər,
Balsız pətəklərə arı səpdilər
Bu kəndin adamları.

O büllur bulaqlar qurudu guya –
Arxı çevirdilər içməli suya
Bu kəndin adamları.

Sümbül zəmisinə daraq çəkdilər,
Ələ nə keçdisə araq çəkdilər
Bu kəndin adamları.

Yazı gözləyirlər – qışdan çıxara...
Daş da yox çörəyi daşdan çıxara
Bu kəndin adamları.

Əyib tərəzini, su qatıb südə
Qalıblar boş-bekar, azad, asudə
Bu kəndin adamları.

Kimlərin uşağı, ya nəvəsidir,
Hansı adamların törəməsidir
Bu kəndin adamları?!

2017

QÜRBƏT QIYAMƏTİ

Bu da bir taledir, bu da bir yazı,
Sevgidən seçmirlər qürbəti, qardaş.
Vətəndən qürbətə gedənlər bilir
Acıdır qürbətin şərbəti, qardaş.

Yadlaşıb gedirsən, yaddan çıxırsan,
Yad sözə dönürsən yad dillərində.
Qürbətin istisi qəlbi isitmir,
Soyuqluq sayrışır qəndillərində.

Bir küçə tinində yıxılıb qalsan
Dönüb üzünə də baxan tapılmır.
Ölüyə «müşəri» nə qədər desən,
Diriyə bir sahib çıxan tapılmır.

Qərib yuxusundan vətən çəkilmir,
Bu dəli sevgidən heç doymur onlar.
Doğmalığ gəzməyin yad məmləkətdə –
Qəribin qəbrinə gül qoymur onlar.

Yad eldə səadət gəzənlərimiz
Niyə ətəyindən bu daşı tökmür?
Qürbət qəriblərə ögey anadır –
Ölsən ölümünə göz yaşı tökmür.

Aldadıb, bal dadıb çəkəndə yad el
Yurdunda öz behin, bazarın ola.
Qürbətdə qızıldan qəsrin olunca
Vətəndə torpaqdan məzarın ola.

2017

Dünya binə olandan
Yer kürəsi dolaşır,
Tökülən qanlar üçün
Bəs etməyir barışır.
Qatillərin gözündən
Boylanır qara işıq.
«Ölüm Allah əmridir»
Deyənlər səhv edirlər.
İnsanlar öz əliylə
İnsanı məhv edirlər...

2016

ÇU ÇAYI

İki dağ arasıyla
Axıb gedir Çu çayı.
Arada yoxa çıxır,
Görən olmur bu çayı.

Axır yerin altından,
Çıxır yerin üstünə.
Qamarlayıb aparır
Toxunsalar şəstinə.

Qanlı qıpçaq çölünün
İzini yuyub gedir.
Qarlı Ala-Taunun
Dizini yuyub gedir.

Yaydan çıxan ox kimi
O, tələsir hədəfə.
Bu çayın qıjovunda
Duruluram hər dəfə.

Qayaların içindən
Yol salıb-yarğan yolu.
Sahilində sürünür
Hələ də karvan yolu.

Məcrasının mamırı
Balıqlara yuvadır.
Burda başqa təbiət
Burda başqa havadır!

Firuzəyi səmadan
Bazımıza nur yağır.
Solumuzda gün çıxıb,
Sağımızda qar yağır.

Yovşan ətri qarışb
Nəfəsinə bu çayın.
Düşünürəm – olaydım
Əvəzinə bu çayın.

Adil Cəmil

Buz bulaqdan başlayıb
İsti göldə* bitəydim.
Hərdən də Çu çayı tək
Bir az gözdən itəydim...

2014

* İssıkgöl nəzərdə tutulur

BİR VADİDƏN GÖRDÜKLƏRİM

Şappılıyla üzüb gedir
Çu çayının qara balıqları.
Bir tərəfdə Ala-Tau,
Bir tərəfdə
Balasaqun xarabalıqları...
Bu vadidən
açıq-aşkar görmək olur
yaxın, doğma uzaqları.
Göy qübbəsindən,
Türk qibləsindən
boylanır Tanrı dağları.
Yumruq-yumruq yurtalar
Metenin nişanəsi,
Batının nişanəsi,
Atillanın, Çingizin,
Teymurun kaşanəsi.

Dilimdə dua,
Əlimdə kımız
Küləyə qoşulur pıçılıtım:
Var olsun xalqımız,
Bar olsun soyumuz.
Türkün dirəyi olsun
Dirəksiz göyümüz!

Çolpon – Ata, 2014

ƏR MANASIN AULUNDA

Tappır-tuppur,
Tappır-tuppur...
At nalından
Alov qopur.

Tappır-tuppur,
Tappır-tuppur.
Bədöy kəhər yorğa gedir.
Qara bulud arasından
Qan iyinə qarğa gedir.

Tappır-tuppur,
Tappır-tuppur...
At kişnəyir, qurd ulayır –
Mürgüləyən zamanların
Yaddaşını qurdalayır.

Gözlərimin qabağına
Qırx çorolu Manas gəlir.
Yenilməyən yurd oğlunun
Pişvazına Talas gəlir.

İynəyarpaq ardıcların
Ətri çölü məst eləyir.
Yol yolçunu yurda çəkir,
At özünə qəsd eləyir.

Tappır-tuppur,
Tappır-tuppur...
Naldan qopan qığılıcımın
Şimşək yatır çaxımında.
Gördüklərim təzə deyil –
Həyat köhnə axımında...

Talas vilayəti, 2014

QIRĞIZ YAYLASINDA

İçdik qımızı,
Çaldıq komuzu,
Tanıdıq qırğızı.
Başımız üstündə
Günəş doğdu -
O da qırmızı.
Yurtaya tələsirdi
Atı yorğa Qıpçaq qızı.
Əriş-argac yolları
Əriştə kimi udurdu
Qara qırğız atı.
Bu qədər canlı
görməmişdim kainatı...

*Çolpon-Ata
19 sentyabr 2014*

İSSIKGÖLDƏ

Hər ləpənin ləngərində
Bir tarixin bükümü var.
Dalğaların dili laldır -
Qorxumu var, ürkümü var?

Bir tərəfdə Ala-tau,
Bir tərəfdə Tanrı dağı.
Tüstülənir zaman-zaman
Şamlıqda şaman ocağı.

Qolumuzda qolbaq olur
Gölün zümrüd "muncuqları".
Su içindən işıq saçır
Qızıl balıq pulçuqları.

Hava soyuq, göl istidir -
Suda Tanrı nəfəsi var.
İnanmıram göllər içrə
İssıkgölün əvəzi var.

Atılmışam ağışuna,
İssıkgölüm - isti gölüm.
Deyirlər ki, bir gün sənə
Qovuşana yoxdu ölüm...

*İssıkgöl,
18 sentyabr 2014*

BÖYÜKÇÖL

Bir kurqana söykəni
Göy üzünə baxıram.
Bu göyün göylüyünü
Gözlərimə sığıram.

Qulağıma səs gəlir:
- Göytürklərin göyü bu...
Qanıma qan calayır
Uçan bulud, axan su.

Ot basan bir cığırla
Ayağım tanış olur.
Tanrıdağın hər daşı
Baş altda balış olur.

Ayağıma ilişir
Ay şəkilli at nalı.
Manasın qırx çorosu
Xəyalımda atlanır.

Alaçıqlar, yurtalar
Bitib göbələk kimi.
Gül-çiçəkli yamaclar
Dağlara bələk kimi.

Türkün ömür kitabı,
Böyük tarix – Böyükçöl.
Əcdadımız deyib ki,
Burda doğul, burda öl!..

*Qırğızıstan,
2015*

HƏR GÜN ÖMÜR-GÜN DEYİLMİŞ

Bu zamanda yaşamağı
Öyrədin mən də yaşayım.
Niyə qalım Günə həsrət –
Dumanda, çəndə yaşayım?

Atıldım ömür düzünə,
Gördüm əyrisi, düzü nə.
Gəlmədim ki, yer üzünə
Çıxıb gedəndə yaşayım.

Elim varmı obam ola,
Od-ocağım, sobam ola?
Quru canım yuvam ola
Ruhtək bədəndə yaşayım.

İstəmir bu ocaq məni,
Hərdən çəkir uzaq məni...
Qoymur arvad-uşaq məni
Gözündən gendə yaşayım.

Zaman ötmüş, vaxt yeyilmiş,
Qürubdayam – Gün əyilmiş.
Hər gün ömür-gün deyilmiş,
Demirəm gündə yaşayım.

Şəhər üzü nə soyuqdu,
Bu soyuqluq isti oxdu.
Mən doğulan o kənd yoxdu –
Qayıdım kəndə, yaşayım.

Adil Cəmil, olma bihal,
Xaqanini bir yada sal...
Düşünmə ki, qolda qandal,
Ayaqda gündə yaşayım.

2016

BƏLKƏ DƏ...

Qürub səhər çağının,
Qocalıq körpəliyin
təkrarıdır bəlkə də...
Doğulmaq ar deyilsə
Ölmək də heç ar deyil
Dünya adlı «ölkədə».
Olum da təkrar kimi,
Ölüm də təkrar kimi.
Bəlkə də heç yoxuq biz,
Görünürük var kimi...

2016

DURULDUM

Zaman süzgəcindən keçirdi məni –
Min yol durulmuşdum, bir də duruldum.
O taylı-bu taylı taleyim oldu –
Arazda boğuldum, Kürdə duruldum.

Hicran var, vüsal var külli-bəşərdə –
İnsan gah ayrılar, gah birləşər də...
Dedilər qohumdur xeyir də, şər də,
Xeyirdə duruldum, şərdə duruldum.

Elə ki, yurd yerim viranlıq oldu,
İşıqlı günlərim qaranlıq oldu.
Sevincim həmişə bir anlıq oldu,
Boy verib kədərə, dərdə duruldum.

O kəs ki, didərgin düşər elindən
Yurd-yuva kəlməsi düşməz dilindən.
Ömrümə lil axdı namərd əlindən,
Söykənib mərd oğlu mərdə duruldum.

Adil Cəmil

Adil Cəmiləmsə söz-sovluyam mən,
İçimdə vulkan var – aovluyam mən.
Yerim Yer üzüdür – Yer oğluyam mən,
Göylərə boylanıb yerdə duruldum.

2016

ETİRAF

Yaşlı adamları ağlamaq olmur –
Adamın gözündən yaş çıxır vallah.
Dərindən dərk etsən gəldi-gedəri
Ölüm fəlsəfəsi boş çıxır vallah.

Deyirlər «yaşını yaşayıb getdi...»
Bunu deyənlərin gözləri dolmur.
Qışdan soyuq imiş yaşın soyuğu –
Yaşlıya yaş töküb ağlamaq olmur.

Hər gün son gününə tələsən insan
Nə desin əzrayıl qovan ömrünə.
Alışb-yanırıq bir gənc öləndə –
Göz yaşı tökürük cavan ömrünə.

Yaranış yaşıdır ölümün yaşı,
Tarixi yüz ildən, min ildən deyil.
Onsuz da ağlasan, ağlamasan da
Göz yaşı kimisə dirildən deyil.

2016

VAHİMƏ

Çaylar tərsinə axsa,
Günəş gecələr doğsa,
İlan göydə sürünsə,
Balıq quruda üzsə
Demək dünya dağılır.

Dağlar düzə çevrilsə,
Astar üzə çevrilsə,
İnsan insan qəlbini
Sındırıb çilikləsə,
Adam adam ətinə
Qəfildən yerikləsə
Demək dünya dağılır.

Ümman olsa gəmisiz,
Torpaq olsa zəmisiz,
Ağac görsən kölgəsiz,
Ay doğulsa ləkəsiz
Heç şübhəsiz, bəlkəsiz
Dünya dağılır demək...

Kimsə gəlsə hardansa
Ağ qanadlı at ilə
Demək vidalaşırıq
Qaranlıq həyat ilə –
Demək dünya dağılmır;
Demək dünya durulur,
Demək dünya qurulur...

2016

AĞKÖYNƏK

Bu, qətl günü icra olunan bir ayin idi...

Dağ kəndində doğulan
Bir məsum uşaq idim.
Qanmayan çağlarımda
Kef-damağı çağ idim.

İldə bir yol kəndimiz
Yığışardı bir düzə
Şaxsey-vaxsey gedərdi
Ər kişilər üz-üzə.

Qara geyən qadınlar
Dönüb qara buluda
Göz yaşı tökərdilər
İmamların yolunda...

Böyüklər ağlayanda
Ağlayardı uşaqlar.
Bir də bir adət vardı
O zamanlar, o vaxtlar:

Molla Məmmədqulunun
Başqa idi iş-gücü.
Saçımızda gəzərdi
Onun iti ülgücü...

Bircə göz qırpımında
Başımızı qırxardı.
Ağ köynəyi kəfən tək
Boynumuza taxardı.

Sonra da çapıladı
Ülgüc ilə başımız.
İmamların xətrinə
Çıxmazdı göz yaşımız.

Elə ki, tökülərdi
Ağ köynəyə al qanlar.
Bir az rahatlanardı
Nalə çəkən insanlar.

O ülgücün çapığı
Dərd verməzdi heç kimə.
Yara qaysaq bağlayıb
Sağalardı beş günə.

İndi Qərbin ülgücü
Şərqi edib «ağköynək».
Müsəlmanın yarası
Sağalmırsa bəs neynək?!..

2016

ANAMIN XATİRƏSİNƏ

Bir qəmli dastan idi
Bu sabah bitdi anam.
Anaların içində
Gözümdən itdi anam.

Dərdi gəlmədi dilə –
Yaşadı qürur ilə.
Üzündəki nur ilə
Üzünü örtüdü anam.

Canımdan can qoparıb,
Son mənzilə o, varıb
Dünyamı da aparıb
Dünyadan getdi anam.

4 sentyabr, 2016

GÖY ÜZÜ SƏS SAXLANCIDIR

Mənəm-mənəm deyənlərin
Mənliyində Mən yox imiş.
Şoran yerin sünbülündə
Qovurğalıq dən yox imiş.

Süddənyanıq zülmət üçün
Aylı gecə süd rəngində.
Bulaqların zümzüməsi
Dağ çayının ahəngində.

Dan üzünə qalan ulduz
Yoxa çıxır yana-yana.
Hər insanın qan kökü var –
Yol yaxındır qandan qana.

Arı küssə pətəyindən
Bu ayrılıq beçə verər.
İblisə iman gətirən
Bu dünyanı heçə verər.

Hələ həyat davam edir.
Aldığımız hər nəfəsdə.
Göy üzü səs saxlancıdır –
Biz qalırıq qalan səsdə.

2016

HƏR ŞEYİ GÖRƏN VAR

Hər şeyi görəndir hər şeyə sahib,
Kim var ki, nə var ki, izlənə bilmir?
Kilsə kölgəsində gizlənən rahib
Allahın gözündən gizlənə bilmir.

Qaranlıq yayınmır Ay işığından,
Gecənin sirrini açandır səhər.
Dumanlı dünyanın qarışığından
Günəşi doğmağa qaçandır səhər.

Çox da ki, çoxunun sirri dərinə –
Zamanın əlindən sirr ötürməyib.
Qəbri itkin düşən fəthlərin də
Əməli tarixdən itkin düşməyib.

...Hər şeyi görəndir hər şeyə sahib,
Kim var ki, nə var ki, izlənə bilmir?
Kilsə kölgəsində gizlənən rahib
Allahın gözündən gizlənə bilmir.

2017

YUXU GÖRMÜRƏM

Var-yox arasında var isə yuxu
Mən varı görmürəm, yoxu görmürəm.
Qəribə həyatdır, qəribə duyğu –
Haçandır yatıram – yuxu görmürəm.

Bəlkə də beynimin damarlarında
Tərəzi əyilib, «balans» düzəlmir.
Hələ də yuxumun qılıncı qında,
Mənə də verilən bu şans düzəlmir.

Nə olsun yadımdan çıxmayırsan bir an,
Atamı, anamı axı görmürəm.
Bəlkə yuxularım çin olduğundan
Haçandır yatıram yuxu görmürəm?..

2017

YAŞI ÇOXDUR GÖZ YAŞIMIN

Kimsə bilməz sabahını,
Gedən bilməz nədən gedir.
Bölünürsən aya, günə,
Vaxtın gedir, vədən gedir.

Bu dünyanın min rəngi var,
Matəmin də çələngi var...
Həyatın öz ahəngi var –
Gələn gəlir, gedən gedir.

Olacaqdan olmaz qaçan,
Sahibinə qalmaz bu can.
Göy üzünə ruhdur uçan,
Yer altına bədən gedir.

Bəlasıyam öz başımın,
Yaşı çoxdur göz yaşımın.
Şəhid olan soydaşımın
Kimliyində Vətən gedir...

2017

BU ÖMÜR-GÜN

Mən çölümdən yıxılmadım
İçdən qurula-qurula.
Yaxın-uzaq bu yolları
Yordum yorula-yorula.

Şenliklərdə şellənmədim,
Təpiklənilib hellənmədim.
Dağ çayıyam, lillənmədim –
Axdım durula-durula.

Sınıq qəlbim qəm çuvalı –
Günlər gördüm zəncivari.
Bu ömür-gün zəncirvari –
Harda qırıla, qırıla...

2017

SORUŞMAYIN ƏHVALIMI

Dünya fani, ömür hədə,
Gedən gəlməz, gələn gedər.
Azdı sevinc, boldu kədər,
Boldu, boldu də...

Soruşmayın əhvalımı,
Görən görür bu halımı.
Soldurdular baharımı,
Soldu, soldu də...

Ürəyində kin olmadım,
El-obadan gen olmadım.
Bir də gördün mən olmadım –
Oldu, oldu də...

2017

GÖRDÜM

Qartal yuvasıydı bizim zirvələr,
Əyilməz dağların əzmini gördüm.
Hayanı dolaşdım, hara baxdımsa
Tanrının sehirlı rəsmini gördüm.

Onda gördüklərim bir əfsanədir,
Titrəyən ürəyim indi nanədir.
Bir çəmən üstündə yüz çiçək nədir,
Hərəsi bir rəngdə yüz mini gördüm.

Mən orda bilmişəm sözün tamını,
Şair eləmişdi dağlar hamını.
Məmmədin, Bəhmənin od ilhamını,
Şəmşirin hikmətli nəzmini gördüm.

2017

DÜNYA DƏRK ELƏMİR MƏNİM DAVAMI

Haçandır üzünə salıb yaşayır
Dədəmin tikdiyi evdə erməni.
Qaçqınıq, köçkünük, didərginlərik –
Biz zillət içində, kefdə erməni.

Haramdan törəyən birisi varsa,
Donuz dərisindən dərisi varsa,
Kökündə xəyanət kürüsü varsa
Gəlir göz önünə siftə erməni.

Dünya dərk eləmir mənim davamı,
Kor gözlər görməyir uçuq yuvamı.
«Mənimdir» söyləyib milli havamı
Çalır balabanda, dəfdə erməni.

Beləcə nə dava, nə barışıqdır,
Yer üzü yamanca qatqarışıqdır...
Şeytan əməlinə yaşıl işiqdir
Bütün qapılara cəftə erməni.

Bu d rdl r adamı gora qaytarır,
Gora da sifəti qara qaytarır.
Əlinə ke ibs  hara qaytarır –
Tapıbdı torpağı m ft  erməni.

2017

ÜRƏK TUMURCUQ MİSALLI

Yaşamaq asan deyil,
«Asan xidmət» deyil yaşamaq.
Daş daşımaqdan ağırdır
Bir ömrü daşımaq.

İnsan ömür boyu
Əkində, biçindədir.
İnsan insanlar içində yox,
Ürəyinin içindədir.

Ürək tumurcuq misallı –
İnsan ürəyindən çiçəkləyir,
Ürəyindən yarpaq tökür.
Bəlkə yenə çiçəkləyər deyə
Dirilər ölülərin
Üstünə torpaq tökür...

2017

BİZİM O KƏND

Bizim kənddə molla yox idi,
Amma hamının Allahı vardı.
Bizim kənddə Məscid yox idi,
Amma ibadət yeri gündoğan idi.
(Bu da bir zaman idi...)
Bizim kənddə namaz qılanlar
Barmaqla sayılırdı,
Amma barmaqla göstərilmirdi.
Qıbləsiz deyildi o kənd,
Qübbəsiz deyildi o kənd.
Günahsız bəşər olmur,
Günahsız deyildi o kənd.
Mollasız, məscidsiz olsa da
Allahsız deyildi o kənd.

2017

BƏDBİN TANIŞIMA NİKBİN MƏKTUB

Ölən arzuların dərđini çəkmə,
Bir daha acıma talesizliyə.
Ürək qübarını gözündən tökmə,
Polad da güc gəlməz poladdizliyə.

Elə bu dizlərlə can at zirvəyə,
Qalib dedikləri o ad belədir.
Əzizim, and olsun bu yerə, göyə
İnsan doğulandan həyat belədir.

Taleyin yolları döyüş yoludur,
Əriyən qaranlıq işığa qənşər.
Dünya dedikləri hələ də budur:
Barışa bilməyir xeyir ilə şəər.

Yazılan yazıdır çəkilən ağrı,
Gərək naxış düşsə öz məqamına.
Ucaltmaq istəsə bir kəsi Tanrı
Onu ucaldırmış söz məqamına.

Yoluna atılan daş-kəsəkləri
Əzm ilə əzməsə əzilər insan.
Məzarçün düşünsə gül-çiçəkləri
Ölüm havasında üzülər insan.

Belədir dünyanın gəldi-gedəri,
Biz kimik gələndən, gedəndən ayrı.
Canımız yanmasın candan ötəri –
Ruh olub gəzərik bədəndən ayrı.

2017

PAYIZLA ÜZ-ÜZƏ

Ayağım altına sərilib payız,
Yarpaqlar yaşayır xəzan ömrünü.
Meşə çeviribdir əlvan rənglərə
Günəşdən nur alıb qızan ömrünü.

Çöl-çəmən qızarıb dan yeri kimi,
Qızılı payızın gəlişidir bu.
Gözəllik bu qədər göz oxşamazdı –
Ana təbiətin əl işidir bu.

İlk bahar, son bahar fərqli biçimdə,
Fəslin önəmi yox bu həyat üçün.
Yaman səbirsizdir sevənlər indi –
Payızı gözləmir toy-büsat üçün.

Ömrün fəsilləri ürəkdən keçir –
Ürəkdə bahar var, ürəkdə payız.
İnsanın ruhuna qatıla bilə
Bu rəngdə son bahar, bu rəngdə payız...

2017

YARI BAHAR, YARI QIŞAM

Yurd yangımı heç soyutmaz
Dağların qarı olsa da.
Solmuş güldən şirə çəkməz
Xəyalım arı olsa da.

Çox şeyi vaxtsız deyirik,
Bəlkə də haqsız deyirik.
Biz hələ də «qız» deyirik
O qızlar qarı olsa da.

Yalqızın bölgəsi yoxdur,
Qəribin ölkəsi yoxdur.
Ağac var kölgəsi yoxdur,
Bəhrəsi, barı olsa da.

Tikan bitsə gül yerinə
Ağlayanın gül yerinə.
Sarmaşiq sünbul yerinə
Qoyulmaz – sarı olsa da.

Adil Cəmil

Yarı bahar, yarı qışam –
Göyərmişəm, qurumuşam.
Necə deyim yarımışam
Bu ömür yarı olsa da...

2017

BU KARVANDA

Başıma yüz bəla gəlir
Ürəyimə daman yerdən...
Çox kəsibdir qabağımı
Bulud göydən, duman yerdən.

Bu karvanda köç elədim,
Həyatımı heç elədim.
Ürəyimdə gecələdim –
Yara aldım yaman yerdən.

Hər çınqıya alışmadım,
Hər qatqıya qarışmadım.
Taleyimlə barışmadım –
Adam küsər uman yerdən...

2017

SİRRİ AÇILMAYAN SABAHDI ONLAR

*Nəvələrim Fidana, Aytaca,
Toğrula, Nihada*

Mənim nəvələrim mənim sərvətim,
Tanrı vergisidir oğul-qız payım.
Deyirəm bəsimdir bu səadətim,
Mən bəxti, taleyi niyə qınayım?!

Mələk nəvələrim alır havamı –
Hərdən acıqlıyam, hərdən kürəm mən.
Gözümün önündə ömür davamı -
Gözümün önündə böyüyürəm mən.

Övlad məhəbbəti bir ayrı sevgi,
Nəvəli günlərim başqa həyatdır.
Nəvə dedikləri mən görürəm ki,
Kainat içində bir kainatdır.

Çiçəyim çirtlayır «baba» sözündən,
Bu yaşa gəlməyin özü bir şərəf.
Öpüb nəvələrin nurlu gözündən
Baxmaq istəmirəm qüruba tərəf.

Hələ bilinməyir o səs, o səda,
Sirri açılmayan sabahdı onlar.
Dünyaya gəliblər məndən arxada,
Məndən irəlidə, qabaqdı onlar.

Belədir bu həyat, olsam da harda
İstərəm onları sevim doyunca.
Köhnəlik ən təzə oyuncaqlar da
Həmişə təzədir baba-oyuncaq.

2017

QAYIT

Zirvəyə çıxardım bircənəfəsə,
Hardasan, ey mənim o yaşım, qayıt.
Yaşamaq xətrinə yaşa doluram,
Yaylağım, oylağım, dağ-daşım, qayıt.

Daşan səbrimizə dözən can deyil,
Hələ də arzumuz «qana qan» deyil.
Yaylağım, oylağım qayıdan deyil,
Özün öz yuvana, yurddaşım, qayıt.

Kəlbəcər deməkdən dilimiz qabar,
Nəyi dəyişir ki, bu qəm, bu qübar?
Yolumu gözləyən bir səltənət var –
Yurda qayıtmağa, yaddaşım, qayıt.

2017

ÜRƏYİNLƏ ƏRİTMİSƏN DAŞI SƏN

*Dağlar oğlu, tədqiqatçı alim, səriştəli pedaqoq
Müseyyib Yunisovun altmış yaşında oxunan şeir*

Qədim Oğuz obasından gəlmisən,
Harda olsan bu biçimdə oban yox.
Çox bağlısan dədə-baba yurduna,
Bu şəhərin havasında havan yox.

Ömür yolu gah günəşli, gah duman,
Açılmayan sabahlara nə güman?
Taleyinlə barışmısan hər zaman
Heç kəs ilə döyüşün yox, davan yox.

Gizlətmisən gözündəki yaşı sən,
ÜRəyinlə əritmisən daşı sən.
Yaz bilmisən dost yolunda qışı sən,
Səndən ötrü belə yolda tufan yox.

«Budağında» bara dönüb nəvələr,
Sərvət olub, vara dönüb nəvələr.
Üz-gözündə nura dönüb nəvələr –
Nəvə kimi dərdi, qəmi sovan yox.

Adil Cəmil

Mərd olana kömək olub alxışın,
Bəs eləyib namərdə bir baxışın...
Bıg altından baxıb gülür altmışın:
Belə yaşda belə gümrah cavan yox!

2016

ONUN YOLU – HAQQIN YOLU

*Türk xalqlarının dəyərli folklor araşdırıcısı
professor Fikrət Türkmənə*

O bir canda neçə candı –
Millət üçün şamtək yandı.
Türkiyədi, Türküstandı
Fikrət Türkmən.

Tükənmir arzu-muradı,
Ruhumuzda gəzir adı.
Hara getdi türk aradı –
Fikrət Türkmən.

Tanrıdağın zirvəsində,
Altayların çevrəsində
Boy göstərdi öz səsində
Fikrət Türkmən.

Qırğızlara sirdaş oldu,
Oğuzlara qardaş oldu,
Türkmənlərə adaş oldu
Fikrət Türkmən.

Anasıdır Anadolu,
Onun yolu – haqqın yolu.
Türk oğludur dəli-dolu –
Fikrət Türkmən!

2015

ANKARADA SONBAHAR

Ankarada sonbahar
İlk bahardan əlvan -
Nur saçır hər yan.
Çiçəklər ölmək istəmir,
Yarpaqlar tökülmək.
Bu şəhərə
dövrəsindəki ormanların,
uzaqdakı qarlı dağların
nəfəsi gəlir.
Adama
yaşamaq həvəsi gəlir.
Şükürlər olsun Tanrıya -
Göy üzü günəssiz deyil,
ürəklər atəssiz deyil.
Günəş ana qucağı -
üşüyənləri alır ağışuna.

Torpaq acdır
sonbaharın
yağmuruna, yağışına.
Əskişəhər yolunda
simit satan qarının
gözündə gülür günəş,
babasının belində
bardaş quran çocuğun
üzündə gülür günəş.
Anladım ki, bu zaman
sonbahar son deyilmiş.
...Ankarada sonbahar
İlk bahardan gözəlmiş.
Ağaclar altun kimi,
Yamaclar altun kimi
Közərdikcə közərmiş...

2018

ÜZÜNTÜ

Xəstəxana önündə
var-gəl edir adamlar.
Kimisinin ürəyi
həyəcan dolu.
Kimisi də məyusdur -
Eşitdiyi xəbərdən
yanına düşüb qolu.
Birisi də baxıram
gəzişir veyil-veyil.
Köhnə-köşkül libasda
olsa da
dilənçi deyil -
əl açmır kiməsə,
əlləri cibindədir.
Amma bu kişi
elə bil
quyunun dibindədir.
Birgünlükdən oxunur
gözündə dərd yazısı,
üzündə qəm dastanı,

sanki demək istəyir
məni yaxından tanı...
...Bir siqaret istəyir,
yüz dəfə "sağ ol" deyir.
Soruşuram xəstənmi var?
Açır dərini birdən-birə
yurd dışından gələn müsafirə:
arvadım xərçəngdir,
beş-altı günlük ömrü qalıb
dedi həkim,
ağırdır yüküm...
Ağlayıb çocuqlarını
görmək istəyir qadın.
Onları köydən gətirmək üçün
əlli lirə bulamadım.
İndi telefonumu satmaq istəyirəm
əlli lirəyə -
özümü çatdırım köyə...
...Bu zaman zəng gəlir ona.
Kövrələ-kövrələ danışır:

- Hə, qızım, gözləyin,
gələcəyəm,
sizi ananıza yetirəcəyəm...
Amma daha mənimlə
danışa bilməyəcəksiniz,
çünki bir azdan
telefonumu satacağam...
...Əlli lirə uzadıram ona,
satma telefonunu - deyirəm
Zatən mən də deyiləm
zənginlərdən birisi,
Allaha əmanət olsun
gerisi...

*Ankara, Qazi xəstəxanası
noyabr 2018*

QOCANIN QƏRARI

Qızılay qələbəliyində
Şüşəbənd bir restoran.
Hamı yeyib-içir,
Siqaret tüstüsündə
burulur zaman.

Tində xırdavat satan
bir qoca da onlara
baxaraq gülümsəyir
Mənə tutur üzünü,
Eşitdirir sözünü:
- İndi dövran başqadır,
bu yeməklər öldürəcək,
deyir bizi.
Sonra da qərar verir:
- Yediklərimiz yeyir bizi...

Ankara, noyabr 2018

DARIXDIM

Darıxdım, yaman darıxdım
Yamaqlı küçəmizdə
Ucalan göydələnlər üçün,
Gedib-gələnlər üçün.
Darıxdım,
yaman darıxdım
bağ evimizin
suvanmamış hasarı üçün,
Qaraşəhərin
yaşıl bazarı üçün,
ata-anamın
Masazırdakı qoşa məzarı üçün...
Darıxdım,
yaman darıxdım
nəvələrimin dilində bitən
baba sözündən ötrü.

Fidanın, Aytacın,
Toğrulun, Nihadın
özündən ötrü.

Darıxdım,
yaman darıxdım
doğmalarım
paylaşdığım anlar üçün,
darıxdım
məndən ötrü
darıxanlar üçün.

Ankara, dekabr 2018

BİTİRDİM

Nə var ki, səhrada gül bitirməyə,
Mən daşın üstündə daş da bitirdim.
Gözlərdən gizlətdim dolan gözümü,
Solğun yanağımda yaş da bitirdim.

Məni sevməyə nə sevgimi verdim,
İsti ürəyimi ev kimi verdim.
Üşüyən dostuma kürkümü verdim,
Yazın həvəsiylə qış da bitirdim.

Bilmirəm mən nədən batdım günaha,
Gecələr qovrulub çıxdım sabaha.
Ayımdan, ilimdən nə qaldı daha,
Ömrümü mən bərkdə, boşda bitirdim.

Ankara, dekabr 2018

A ZALIM FƏLƏK

Yaşamaq istədim, a zalım fələk,
Sorgusuz sitəmlər çəkdirdin mənə.
Yaşamaq istədim, bir az yaşamaq,
Diriykən qəbrimi tikdirdin mənə.

Söndürdün odumu, ocaqlarımı,
Soldurdun yamyaşıl bucaqlarımı.
Qurudub qaynayan bulaqlarımı
Səhrada ağaclar əkdirdin mənə.

Kimlər yandırası, kimlər yanası,
Belə yaşamağın nədir mənası?..
Üzöldü ömrümün əlvan hanası,
Onu ilmə-ilmə sökdürdün mənə.

Çətinə tuş gəldim asan yerinə,
Adili qoymadın insan yerinə.
Gurşad əvəzinə, leysan yerinə
Gözümün yaşını tökdürdün mənə.

2018

İSTİQLAL FƏDAİSİ

*M.Ə.Rəsulzadənin qəbri önündə
düşündüklərim*

Əsri məzarlığında
Uyuyursan illərdir.
Sənə həyan bayrağın,
Bir də təzə güllərdir.
Tale tapşırdı səni
O zaman bu torpağa.
Düşdün bizdən uzağa,
Düşdün gözdən uzağa.
Bilmirəm tutuşdumu
Qəlbindəki o niyyət,
Bilmirəm bəs etdimi
İnsanlara hürriyyət.
Bilmirəm bilirsənmi
Azərbaycan azaddır.
Mən bütün varlığım
Duyuram ruhun şaddır.
Sən istiqlal dahisi,

Sən millət fədaisi.
Enməyən bayrağınla
Qayıtdı Cümhuriyyət.
Tarix təkrarlanırmış,
Qismət var imiş əlbət...
...Yurddaş qanı töküldü
Azadlıq yollarında.
Ərənlər can verdilər
Vətənin qollarında.
Qan ilə suvarıldı
Azadlığın ağacı.
Yoxmuş başqa əlacı...
Qurduğun Cümhuriyyət
Bir də qurulmaq üçün
Biz təzədən qurulduq.
Düşmən nişan alanda
Qarabağdan vurulduq.
Zəngəzurdan silindi
Xalqımın ləpirləri.
İtirib-batırdılar

Min illik qəbirləri.
Fəlakətlər yaşadıq,
Biz bu yoldan dönmədik.
Yüksələn bayrağınla
Biz yüksəldik, enmədik!

*Ankara, Əsri məzarlığı
28 may 2018*

BÖYÜK ŞƏHƏRLƏRDƏ

Böyük şəhərlərdəki
kiçik adamlar
kiçik şəhərlərdəki
böyük adamlardan
böyük görünür.
Böyük şəhərlərdə insan
böyük arzulara bürünür,
böyük yola çıxır –
nə məkan onu sıxır,
nə zaman onu sıxır.
...Böyük şəhərlərdə
böyüməyin sirri var –
«balıq dəryada böyüyər»
demiş ulular...

Ankara, 2018

**AY OĞUL ATASI,
OĞULSAN TABLA**

Orxanımın ölməz xatirəsinə

Daha varlığıma bu dünya dardı,
İşıqlı nə varsa aparıb getdin.
Dilimdə bir "oğul" kəlməsi vardı,
Onu da dilimdən qoparıb getdin.

Sənin otağının qapısı bağlı,
Açmağa, ay bala, əlim gəlməyir.
Ürəyim yaralı, ciyərim dağlı,
"Sən yoxsan" deməyə dilim gəlməyir.

Sənsiz ötüşməyir bircə anım da,
İçim sızıldayır - bəlkə duyursan?..
Atamın, anamın qəbri yanında
Mənim əvəzimə sən uyuyursan.

Ürək şana-şana, qəlb didim-didim,
Xoşbəxt günlərimiz bura qədərmi?
Deyirdim ay oğul, çiyində gedim,
Atanın çiyində oğul gedərmi?

Bu dərd bəs deyilmi ömürdən, gündən,
Tələdən, qismətdən küskünlük üçün?
Dostlarım gözünü gizləyir məndən
Söz tapa bilməyir təskinlik üçün.

Ay oğul atası, oğulsan tabla,
Gedəni qaytarmır bu fəryad, bu ah.
Deyirlər möhkəm ol, özünü topla -
Verən də Allahdır, alan da Allah...

Hələ yazılmamış ağ varaq idin
Səni necə qıydıq qara torpağa?
Kasıb komamızda təmtəraq idin,
Söndü çırağımız - yanmaz bir daha...

Gizlicə ağlayan sevgilin qızın
Gözündən sel axdı, gözü doymadı.
Qəsdinə baxın ki, fələk qansızın
Səndən bizə qalan bir iz qoymadı.

Anan mənə baxır solğun baxışla,
Saralan görürəm bacılarını.
Mən çəkə bilmədim, məni bağışla
Sənin o ağrını, acılarını.

...Nə olum təzədir, nə ölüm təzə,
Məzar nöqtəsidir gedilən yolun.
Ay ata, ay ana, qurbanam sizə
Nakam nəvənizdən muğayat olun...

21 iyun 2019

RUHUM YANIR

*Öncə yurdumu itirdim,
Sonra atamı,
Sonra anamı...
Hələ ölməmişdi içimdəki
Yaşamaq inamı.
İndi də oğlumu itirdim –
Yeganə oğlumu.
Siz deyin, bundan sonra
Yaşamaq doğrumu?*

Neyləmişdim, sən mənim bu yaşında
Gözlərimdə yaşa döndün, ay oğul?!
Daha gəlməz allı-güllü baharım,
Ürəyimdə qışa döndün, ay oğul.

İndən belə ağlamağın nəfi nə?!
Əcəl varsa bu həyatın kefi nə?
Qapısından tək çıxdığın evinə
Tabutunla qoşa döndün, ay oğul.

Ruhum yanır yanan canın içində,
Qəlbim dərdin, bağırim qanın içində.
Əlimizdən bircə anın içində
Uçub gedən quşa döndün, ay oğul.

Mən Adiləm – çaylar kimi çağlaram,
Fəryadımla dağları da dağlaram.
Qara daşa «Orxan» deyib ağlaram,
Niyə belə daşa döndün, ay oğul?!

2019

DƏRDİM

Başımı götürüb hayana getdim
Məndən irəlidə yeridi dərdim.
Çəkiyə gəlməyən ağırlığı var,
Çəkilməz dərdlərin biridi dərdim.

Demərəm bu dünya bir gülzar imiş –
Ömür karvanına qəm ovsar imiş.
Sən demə dərdin də dili var imiş –
Nə susdu, nə də ki, kiridi dərdim.

Özüm də bilmədim nədir günahım,
Zülmətin içində gəldi sabahım.
Kükreyən Arazı qurutdu ahım,
Kürü yatağından kürüdü dərdim.

Əkdiyim əkindən, biçindən yedi,
Doymadı – bağrımın içindən yedi.
Qalan taqətimdən, gücümdən yedi –
Dərdlərin təzəsi, təridi dərdim.

Daha Adil Cəmil dirənib küncə,
Kimsə çəkdiyimi çəkməyir mənə.
Belimdə şələ var vallah öluncə,
Neçəki diriyəm diridi dərdim.

Yessentuki
19.07.2019

ANAMA LAYLA

Anam deyib öyündüyüm,
Həsrətində üyündüyüm
Daş sükutlu sonam, lay-lay,
Anam lay-lay, anam lay-lay.

Aylar, illər baş aldadır –
Hələ yurdun işğaldadır...
Viran evim, binam lay-lay,
Anam lay-lay, anam lay-lay.

Qəm bağında ümid əkən,
Yuvam deyib haray çəkən
Ömrü, günü fənam lay-lay,
Anam lay-lay, anam lay-lay.

Hicran məni dara çəkir,
Sən yatan məzara çəkir.
Ey dərdimə yanan, lay-lay,
Anam lay-lay, anam lay-lay.

Bu taleyə mən nə deyim,
Səninlə bir dəfn etdiyim
Ümid lay-lay, inam lay-lay,
Anam lay-lay, anam lay-lay.

2018

QURD AĞZI BAĞLAYAN QARATEL QARI

Qurd ağzı bağlayan Qaratel qarı,
Çölü-biyabanda ulayan qurdun,
Qudurub bu meydan sulayan qurdun
Ağzını bağlamaq çətin ha deyil.

Böhtan adamının, şər adamının,
Göyə tapınmayan yer adamının
Namərdin, nakəsin, ya müxənnətin
Ağzını bağlamaq çətin, çətin...

Qurd ağzı bağlayan Qaratel qarı,
Bu qədər qurdlara çatarmı gücün?
Oğul böyütmürük şəhid olmağa,
Quzu bəsləyirik qurbanlıq üçün.

Haçandır qalmışıq, Qaratel qarı,
Qonşuluq qanmayan qurdun əlində.
Yuxuda görürəm, yuxuda yalnız –
Əllərim əlçatmaz yurdun əlində...

Ağacı içindən yeyən qurd da var,
Çətindir ağzını bağlamaq, qarı.
Qurtula biləydik qurd əllərindən,
Bir belə möcüzən olaydı barı.

2014

BİZİM YERİMİZƏ UTANIR DAĞLAR

Mən niyə yatmıram – almıram çimir,
Yarama basılan nə duz olubdur?
Şəfa bulağımda erməni çimir,
İstisu kafirə hovuz olubdur.

Dədəsi, babası görməyən günü
İndi Kəlbəcərdə görür erməni.
Cındır komasının qara üzünü
Bəyaz mərmərimlə hörür erməni.

Daşınır yurdumdan qızılım, civəm,
Meşəmdən ağacın yekəsi gedir.
Dözə bilirəmsə bu dərdə divəm,
Kəndimin palıdı, cökəsi gedir.

Bəs niyə yatırığ, niyə, qardaşım,
Belə yumşaq imiş səbrin balışı?
Oyulub, soyulub mənim dağ-daşım,
Salamat qalmayıb bircə qarışı.

Quruyub o narzan bulaqlarımız,
Ölü balıqlara boyludur Tərtər.
Alaçıq görməyən yaylaqlarımız
Utanıb dumanla üzünü örtər.

Bizim yerimizə utanır dağlar,
İndi nə ad verək «dağlar oğluna»?
İmkan tapa bilsə o qərrib diyar
Qoyub qabağına ağlar oğluna...

2019

**İSNIŞƏ BİLMİRSƏN
ÖZGƏ YUVAYA**

*Müdrük el ağsaqqalı, şair-
publisist Qənbər Şəmşiroğluna*

Gözlərin yol çəkir, ay Qənbər əmi,
Xəbər yox gələndən, gedəndən bəri.
Qaralıb günümüz-qara buludlar
Başımız üstündən ötəndən bəri.

Sən dayaq durmusan elə, obaya,
Xilaf çıxmamısan dədə-babaya.
İsnişə bilmirsən özgə yuvaya
Dilində Kəlbəcər bitəndən bəri.

Bilirəm, qəlbində neçə çat qalıb,
Orda biz yaşayan bir həyat qalıb.
Həsrətin yaşına quş da mat qalıb
Bu illər quş kimi ötəndən bəri.

Ayımız, ilimiz gedir ahəstə,
Qaçqınıq, köçkünük-qulağı səsdə.
Ruhumuz yaralı, canımız xəstə
Şəfa bulağımız itəndən bəri.

Adiləm –ömrümü vermişəm sözə,
Söz də bu ağrıya çətin ki, dözə...
Murovun ö üzü görünmür gözə -
Qara duman qalxır vətəndən bəri.

13 oktyabr 2019

QƏNBƏR ŞƏMŞİROĞLU

ORDA QALIBDIR

Adil Cəmilə cavab

Adil Cəmil, yazdığını oxudum,
Mən burdayam, canım orda qalıbdır.
Üzülə-üzülə gəldim bu yaşa,
Həyat verən qanım orda qalıbdır.

Min dəfə keçmişəm borandan, qardan –
Sevsən Allahını qurtarar dardan.
Şəmşiri axtarıb taparam hardan,
Sazlı-sözlü anım orda qalıbdır.

Obalı, oymaqlı elim var idi.
Dağları bəzəyən gülüm var idi,
Çəmənim var idi, çölüm var idi –
Əlvən gülüstanım orda qalıbdır.

Gərək həqiqiəti söyləsin insan –
O yerlər yadımdan çıxmaz heç zaman.
Özgə dərgahında gəzmirəm iman –
Mənim din-imanım orda qalıbdır.

Bu həsrət Qənbərə kəsilib qənim,
Çəkilmir dağlardan xəyalım mənim.
Yamacda çiskinim, ətəkdə çənim,
Zirvədə dumanım orda qalıbdır.

7 noyab, 2019

ÖZÜMÜ SEVMƏDİM

Özümü sevmədim, əzizləmədim,
Umdum özgülərdən bu istəyimi.
Demədim özümü sevməsəm əgər
Özgülər sevəcək mənim nəyimi?!

Özümü sevmədim, düşündüm bu dəm
Özündən müştəbeh deyərlər mənə.
Özümü sevməyə başladığım gün
Dəyərsiz göründü dəyərlər mənə.

Tanrı da sevməyir qurravazları,
Təşəxxüs insanın naqisliyidir.
Deyirəm bəlkə də özünü sevmək
İnsanın özünə öz pisliyidir.

2017

OYANIŞ

Bu ağacların arasında
Çiçəkləyir ilk dəfə
Əriklər, alçalar.
Bu evlərin sırasında
«gözünün suyunu» axıdır
Yenə köhnə novalçalar.
Açır nərgiz, bənövşə,
Təbiət tumurcuq gözlərini
Dikir günəşə.
Yazağzı bizim yerlərdə
Nar çiçəkləmir ərikdən əvvəl,
Əzgil qabaqlamır alma, armudu –
Doğrusu budu:
Oyanışın da
Boysırası var,
Vaxtsiz oyanan
Vaxtsiz məhv olar...

2018

TƏRTƏR QANLI AXIRDI

Mart 1993. Kəlbəcərin son günlərində

Qan çəkən gözlərimlə
Mən Tərtərə baxırdım,
Mənə baxırdı Tərtər.
Suları qırmızıydı –
Qanlı axırdı Tərtər.
Sahildə görünmürdü
Qarmaq atan barmaqlar.
Balıqlar üzürdülər
Çənəsində qarmaqlar...
Yosunlara ilişib
Tövşüyürdü forellər.
Bağırmaq istəyirdim:
- Hardasınız, ay ellər!
Mərmilər atəşində
Qovurğatək qovrulan,
Tüstüsü ərşə çıxan,
Külü göyə sovrulan
Kəndimə uzaq idim.
Kim idim axı indi?
İndimə uzaq idim.

Dağılmışdı yuvası
Leyləyin, qaranquşun.
Ütölmüş ağacların
Puçurları – qurğuşun.
... Qan çekən gözlərimlə
Mən Tərtərə baxırdım.
Tərtər qanlı axırdı...

2019

BU AYRILIQ

Mən ki, qandan qaçan idim
Həyat qan uddurdu mənə.
Təzə dərdim köhnələri
Yaman unutturdu mənə.

Ayım getdi, ilim gəldi,
Daşqın oldu – selim gəldi,
Qəm qəlbimə gəlin gəldi –
Fələk toy tutdurdu mənə.

Bu ayrılıq uzun sürdü,
Keçilməyən divar hördü.
Ulu Tanrım çoxmu gördü
Doğulduğum yurdu mənə.

2019

ŞAIR OBRAZI

Şair gərək
Əriyib çöpə dönsün...
Boğazındakı qalstuk
Dar ağacından asılan
İpə dönsün.

Şair gərək
Meydan oxusun
Xurafata, qaramata,
göz dikməsin mükafata.
Hərdənbir də
gərək düşsün qazamata –
Yatıb çıxsın.
Qumsaldakı su sayacağı
Batıb çıxsın.

Şair gərək
Sevdiyinə qovuşmasın,
Cəmiyyətə yovuşmasın,
Öz dünyası olsun,
Dünya sözünə baxmasa
Söz dünyası olsun.

Şair gərək
Evsiz-eşiksiz olsun,
Yurdsuz, beşiksiz olsun,
«bağrı olsun şənə-şənə»
Ömür sürsün dərvişənə...

Şair gərək
Şallaqlansın, şillələnsin,
Yeri gəldi, gəlmədi
Hamının yerinə güllələnsin.
Ən yaxşı halda

Sürgünə düşsün.
Ölümdən betər olan
Bir günə düşsün.

...Belədir gözümüzdə
Şair obrazı.
İlahi, günahsız bəndələrin
Şair olmağa
Olmasın razı...

2019

ŞEİRİN KÖHNƏSİ, TƏZƏSİ OLMUR

Şair dostum Tahir Taisoğlu bir dəfə mənə dedi ki, illər öncəsi yazdığım, amma çapa layiq bilmədiyim şeirlərimin üzərində yenidən işləyib «həyata» qaytarıram. Bu mövzunu həmin söhbətdən aldım.

Kim deyir əlyazma əldən gedəndir,
Kim deyir arxivdə şeir can verir.
Tahir Taisoğlu ələyib bir-bir
Köhnə şeirlərə təzə qan verir.

Dünənki düşüncə uşaq yaddaşı,
Bugünün dünyaya baxışı başqa.
Təzəlik gəzirik hər addımbaşı,
Deyirik təzənin naxışı başqa.

Orda döyünən də sənin qəlbindir,
Keçmişlə üz-üzə qalsan utanma.
Köhnə misraları təzədən dindir,
Təzəlik eşqinə özünü danma.

Şeirin köhnəsi, təzəsi olmur,
Köhnə şeirlərdən yan durmayın siz.
Sağlam misraların «yanağı» solmur,
Əski əlyazmanı yandırmayın siz...

2019

UZANAN AYRILIQ ÖMÜR QISALDIR

Əllərim çatmayan xəyal kimisən,
Tutaram əlindən – əl yeri qoysan.
Sevən kül olmazmı eşqin oduna,
Alışıb yanaram kül yeri qoysan.

Mənim məhəbbətim bir qeylü-qaldır,
Uzanan ayrılıq ömür qısaldır.
Bəlkə də hicranın sonu vusaldır,
Ay nədir, dözərəm il yeri qoysan.

Səni unudaram sağalsa yaram,
Nə yaxşı mən belə yaralı yaram.
Vallah bir çəmənlik çiçək bağlaram
Əllərin içində gül yeri qoysan.

Adil görünərmə firsət olmasa,
Tanrının verdiyi rüsxət olmasa.
Vəslinə qovuşmaq qismət olmasa
Hicrinlə ölərəm – «öl» yeri qoysam.

2019

BİZİM SEVGİ

Yer üzündə ikimizə bir olan
Bir vüsalın məkanı yox, yeri yox.
Zaman-zaman bir qız gəzir bir oğlan –
Mən axtaran mələk yoxdur, pəri yox.

Saf ürəyim saf eşqindən güc aldı,
Qara yellər bu saflıqdan öc aldı...
Kür boyunda pıçıldığımız qocaldı –
Ayrılığın Arazı var, Kürü yox.

İllər keçir, əyilməzi qəm əyir,
Ömrümüzü xatirələr bəzəyir.
Bizim sevgi bir nağıla bənzəyir –
Deyəcəklər: - biri vardı, biri yox...

2016

GÖRÜŞ YERİNDƏ

Gəlmişəm sahildə görüş yerinə.
Bu yerdə bu halı pərişan mənəm.
Elə bil üzümə bozarır Bozdağ,
Kürün sükutuna qarışan mənəm.

İllər ömrümüzü yorub yeridi,
Bu yer sevgimizin qürub yeridi.
Həsrətin üstümə durub yeridi –
Hədəfə çevrilən nam-nişan mənəm.

Burda ağaclar da necə kövrəkdi,
Saralan yarpaqlar dərdli ürəkdi,
Hicran aramıza Çin səddi çəkdi,
Küskün taleyimlə barışan mənəm.

2015

YANMAĞIMA YANMIRAM

Mənə çox uzaqdasan,
Nə olsun yanıdayam.
Sən yolun əvvəlində,
Mən yolun sonundayam.

Səndəki isti duyğu,
Məndəki soyuq ağıl.
Bizim bu ülfətimiz
Yaman qorxulu nağıl.

Ürəyinin içi var
Gözünün aynasında.
Köçdən qalan durnayam
Bu eşqin səmasında.

Sənin ki öz yolun var –
Yolunda dayanmıram.
Bu eşqin atəşində
Yanmağıma yanmıram.

Eynimə gəlmir daha
Bu yollarda qar, yağış.
Yetər ki, canım alsın
Sevgi dolu bir baxış.

2017

SƏNİ DÜŞÜNƏRKƏN

Səni unutmuşam – özü də çoxdan...
Bilmirəm sən məni unutmusanmı?
Küsüb o zamandan, küsüb o vaxtdan
Sevərək unutmaq belə asanmı?

Həsrətin mən düşən qaranlıq quyu,
Vüsalın işıqdır üz tutmuşam mən.
Səni düşünəndə bu illər boyu
Unutmaq sözünü unutmuşam mən.

Görünür unutmaq deyilmiş asan,
O sevgi içimdə yanır gizlicə.
Sən mənim ruhuma yad olmamısan
Mən səni yadımdan çıxarım necə?

“Səni unutmuşam..” eh, bu da bir söz,
Ürəkdən gəlməyir dilimdən gələn.
Sənsizlik sinəmdə yaradı göz-göz,
Səni sevməyimdir əlimdən gələn!..

2016

BİR SEVDA DƏLİSİYƏM

Qəlbimə girəndən savaşa girən,
Mənimlə yaşayıb bu yaşa girən
Bir sevda dəlisiyəm.

Ömrümü şam kimi əridib gedən,
Məni ağlayanda kiridib gedən
Bir sevda dəlisiyəm.

Vurulmaq sinəyə sancılan bir ox,
Eşq özü Allahdır – heç Allahı yox,
Bir sevda dəlisiyəm.

Bilmirəm mən lalam, o laldır yoxsa,
Dumanlı başımda xəyaldır yoxsa,
Bir sevda dəlisiyəm.

Sinəmdə ürək yox, ocaq yeri var,
Qollarım içində qucaq yeri var –
Bir sevda dəlisiyəm.

Bərədə marığa yatan ovçuyam,
Səhrada səhəri açan yolçuyam –
Bir sevda dəlisiyəm.

Mən eşqin gücünü bilməzdim belə,
Yaşaya-yaşaya ölməzdim belə –
Bir sevda dəlisiyəm.

2017

SƏNİN ŞƏHƏRİN

Şəhər dəyişibdir öz görkəmini,
Elə adamlar da tanınmaz olub.
İllər bu şəhərdən ayırıb məni
Neçə qış keçibdir, neçə yaz olub.

Köhnə küçənizin dəyişib dəbi,
Nə qədər göydələn evlər tikilmiş...
Sən demə qaldığım bu qonaq evi
Ata evinizin yerində imiş.

Bu bağça nə bilir bu gələn kimdi,
Qızılgül közərir mən yanan yerdə.
Az qalır ürəyim dayana indi
O zaman ikimiz dayanan yerdə.

Gəlib qapınıza sevginə təşnə,
Doğma səkinin də daşı dəyişib.
Sənsiz dəyişməyib əslində heç nə,
Səni sevən kəsin yaşı dəyişib.

2017

O EŞQİN SARAYI UÇMAYIB, GÜLÜM

Könlüm açılmayıb, üzüm gülməyib
Mən sənə könlümü açandan bəri.
O eşqin sarayı uçmayıb, gülüm,
Xəyalım keçmişə uçandan bəri.

...Üzünə çıxmışdı sevginin rəngi,
Sükutla deyərdin sözünü sən ki...
Bir ömür boyunca nə biləsən ki,
Bu cana nə gəldi o candan bəri.

Vaxt keçib – varımla yoxum dəyişib,
Elə düşünmə ki, ruhum dəyişib.
And olsun Allaha yuxum dəyişib
Sən mənim yuxumdan qaçandan bəri.

Adiləm, heyim yox coşub-daşmağa,
Razıyam – mənimlə gəl «dalaşmağa».
Səni gözləyirəm vidalaşmağa,
Gözlərim yol çəkir haçandan bəri.

2017

SƏN

Qarşıma çıxmısan bir xəyal kimi
Çölümdə, düzümdə, dağ-daşımnda sən.
Qocalıb gəlmişəm indi qapına,
Məni tanımazsan bu yaşımnda sən.

Sinəmə sağalmaz yara vurmusan,
Yoxuşlu yollarda məni yormusan.
Məhəbbət ünvanlı yuva qurmusan
Ruhumda, canımda, yaddaşımda sən.

Sənə qovuşmağa yoxdur əlacım,
Ömür xərcələməkdə boldur xəracım...
Adiləm ağarıb o qara saçım -
Dumanlı sevdasan ağ başımnda sən.

2018

SƏN GÖRMƏDİN

Sinəsində yeridiyin
Yamac oldum – sən görmədin.
Yollarına kölgə salan
Ağac oldum – sən görmədin.

Bir gün oldu bir il mənə,
Yalvardım ki, bir gəl mənə...
Bal süzülən bir kəlmənə
Möhtac oldum – sən görmədin.

Qəlbimdə bir yuva gəldim,
Başımda bir hava gəldim.
Dərdlərinə dəva gəldim,
Əlac oldum – sən görmədin.

Lənət hicran hasarına –
Gərək mənə o sarına?!
Yetmədiyim vüsalına
Mən ac oldum – sən görmədin.

2019

KEÇİB

Soruşma saçlarım ağarıb niyə,
Bu illər mənim də üstümdən keçib.
Fəsillər kökləyib ürək ritmini,
Ömür soyuğumdan, istimdən keçib.

Sənsiz saralsa da çölüm, çəmənim,
Hələ solmayıbdır ümid səmənim.
Bu hicran yolunda çəkdiyim mənim
Elə yanmışam ki, üstümdən keçib.

Adil tamarzıdır busənə, gözəl,
Qəribə gəlməsin bu sənə, gözəl.
Həyat nə verir ki, küsənə, gözəl,
Vallah küsməmişəm, «küsdüm»dən keçib.

2019

HAMISI YUXU

Havayı yağmayıb saçıma bu qar,
Gələn yaş dərd verir, sər verir mənə.
Bir zaman qəlbində yer verən qızlar
İndi də metroda yer verir mənə.

Qulağın qidası yaxşı musiqi,
Gözün də qidası gözəllikdədir.
Təzədən görəndə köhnə aşiqi
Görərsən baharı xəzəllikdədir.

Ay ömür, nə yaman tez gəlib-getdin,
Sən demə bu ömrün yarısı yuxu.
Cavanlıq deyilən ilgımda itdim,
Sonra nə yaşadım – hamısı yuxu.

2018

MƏNİ QINAMAYIN

Bütün güzgülərdən acığım gəlir –
Təpir gözlərimə qocalığımı.
Yaralı qəlbimdən açə bilmirəm
Yaşın bağladığı qəm sarığımı.

Bütün küləklərdən xoşum gəlməyir –
Ya Cənubdan əssin, ya da Şimaldan.
Onun əsiminə meh necə deyim –
Bu külək adamı salırsa haldan.

Bütün sevənlərə yazığım gəlir –
Keçirlər ürəyin imtahanından.
Amma ki, dünyamız sevilərdimi
İnsan doğulmasa sevgi qanından?!

Bütün ayrılıqlar ölümdən betər
Adamı şam kimi əridəsidir.
Göy üzü yavadır uçan ruhlara,
Yer üzü ayrılıq xəritəsidir.

2019

QİSMƏTİN OLMASA

Həyatdır, qatıldım çox oyunlara,
Oyunbaz görmədim bu fələk kimi.
Məni dönə-dönə çəkərək dara
Fırlatdı əlində çərpələng kimi.

İnsan rəzalətlə razılaşanda,
Yumşalıb, yuxalıb quzulaşanda
Elə o məqamda, elə o anda
Dərd gələr üstünə şir-pələng kimi.

Qismətin olmasa əl boşa çıxar,
Naxışı tutanlar tez başa çıxar.
Ömür-gün ələnər, çıxdaşa çıxar,
Qalar nəzərində boş ələk kimi.

Bağlı qapılara ümididir açar,
Ay, Adil, bir kimsə qalmasın naçar.
Yaralı sinədə dərd çiçək açar
Yağışdan sonrakı göbələk kimi.

2020

YAŞAMAQ

Vallah yaşamaq deyil
Elə-belə yaşamaq.
Ağırdan ağır olur
Beldə şələ yaşamaq.

Olum müvəqqətidir,
Ölüm isə qətidir.
Məcnunluq xislətidir
Düşüb çölə yaşamaq.

Ağı boza döndərər,
Çoxu aza döndərər,
Səni buza döndərər
Yayda çilə yaşamaq.

Yıxılsan sağ, solundan
Kimsə tutmaz qolundan.
Səni eylər yolundan
Yolda tələ – yaşamaq.

Nə qiymət var nə qədir,
İllər ömürdən gedir.
Pərvanə bilər nədir
Dönüb külə yaşamaq.

Yatan bir gün ayılır –
Günlər qalıb sayılı.
Olmur ki, əzrayılı
Tutub dilə yaşamaq.

Qürurlu qapı döyməz,
Kimsəyə boyun əyməz.
«Bir azad günə dəyməz
Yüz il kölə yaşamaq».

Ər olanlar ərimiş,
Xislət qana yerimiş.
Ölməkdən çətin imiş
Ölə-ölə yaşamaq.

2019

BU PAYIZ

Saralıb, sozalır yamyaşıl dağlar,
Cığırda payız var, çəhlimdə payız.
Dəymiş yarpaqlara dəysə barmağım
Ovulur, sovulur əlimdə payız.

Durna qatarında qatarım gedir,
Məni ayrılığa atanım gedir.
Solur – bağım gedir, bostanım gedir,
Həsərət nəğməsidir dilimdə payız.

Fəsil dəyişəndə ayrısı gəldi,
Uçdu kəpənəyi, arısı gəldi.
Bu payız ömrümün payızı gəldi –
İçimdə payızdır, çölümdə payız.

2019

ƏSA

Satışda əsa gördüm,
Beynimdə nəsə gördüm.
Gördüm ki, qocalmışam
Haya gəlib bu çəlik.
Onun «ayağı» ilə
Gedişim bir küçəlik.
Sonra da düşündüm ki,
Bu da bir şərəf olar –
Qocalıb büdrəyəndə
Əsayla tapışasan,
Ögey ayağın ilə
Torpaqdan yapışasan...

2019

TANRI QƏZƏBİNƏ GƏLDİ YER ÜZÜ

Bir bəla yetişib bəşəriyyətə
Nə elmə bəllidir, nə şəriətə,
Nə şaha rəhm edir, nə rəiyyətə –
Tanrı qəzəbinə gəldi yer üzü.

Qaldı su altında kiçik adalar,
Tufanda boğuldu səslər, sədalar.
Elə çoxaldı ki, haramzadalar
Tanrı qəzəbinə gəldi yer üzü.

Xeyir öz yerini şərə verəndə,
İblisin əkdiyi bəhrə verəndə,
Avropa oğlunu ərə verəndə
Tanrı qəzəbinə gəldi yer üzü.

Allahı yadına salmayan bəndə
«Ayətül-kürsü»nü oxuyur gündə.
Bu hansı millətdir və hansı dində?!
Tanrı qəzəbinə gəldi yer üzü.

Adam bu azardan qoruna bilmir,
Düşünmə: hardasan korona bilmir...
Bu dünya başqa cür darana bilmir,
Tanrı qəzəbinə gəldi yer üzü.

Bu azar sarımsaq, soğana baxmır,
Qocaya, uşağa, cavana baxmır.
Ona yazıq-yazıq baxana baxmır,
Tanrı qəzəbinə gəldi yer üzü.

Subaylar əlindən tutandan qorxur,
Evlilər yanında yatandan qorxur,
Ay Adil, adamlar adamdan qorxur,
Tanrı qəzəbinə gəldi yer üzü.

2020

Kitabın içindəkilər:

Baxış bucağı	3
O yanda, bu yanda	7
Hardan gəldi.....	8
Bir yandan.....	10
Məndən qalan	11
Köhnə qayıq.....	13
Şerim	14
O illər itmədi	15
Bu həsrət kimindir	17
Qurban verdim	19
Altmışdan sonra	20
Karvan köç elədi.....	22
Belə doğulmuşam	23
Oyun	25
Getdi, gəlməz ha.....	26
Köhnə dəyirmanlar.....	27
İşğal günü	29
Olasan	31
Ürəyim üşüyür	32
Dolaşığıq dünyanın bu dönəmində.....	34

Üzü Allaha.....	36
Bir dostuma.....	37
Sevdim.....	38
Səni Kəlbəcərə necə aparım.....	39
Harmoniya	41
O gün.....	42
Duz həqiqəti.....	44
Fikir adlı şum yerində	46
Bu kəndin adamları	47
Qürbət qiyməti.....	49
Dünya binə olandan	51
Çu çayı	52
Bir vadidən gördüklərim.....	55
Ər manasın aulunda	57
Qırğız yaylasında.....	59
Issıkgöldə	60
Böyükçöl.....	62
Hər gün ömür-gün deyilmiş	64
Bəlkə də... ..	66
Duruldum.....	67
Etiraf	69
Vahimə	70
Ağköynək	72
Anamın xatirəsinə	75

Göy üzü səs saxlancıdır	76
Hər şeyi görəən var	78
Yuxu görmürəm	79
Yaşı çoxdur göz yaşımın.....	80
Bu ömür-gün.....	81
Soruşmayın əhvalımı	82
Gördüm	83
Dünya dərk eləmir mənim davamı.....	84
Ürək tumurcuq misallı.....	86
Bizim o kənd	87
Bədbin tanışma nikbin məktub	88
Payızla üz-üzə	90
Yarı bahar, yarı qışam.....	91
Bu karvanda.....	93
Sirri açılmayan sabahdı onlar.....	94
Qayıt	96
Ürəyinlə əritmisən daşı sən	97
Onun yolu – haqqın yolu.....	99
Ankarada sonbahar.....	101
Üzüntü.....	103
Qocanın qərarı	106
Darıxdım.....	107
Bitirdim	109

A zalım fələk	110
Istiqlal fədaisi	111
Böyük şəhərlərdə	114
Ay oğul atası, oğulsan tabla	115
Ruhum yanır	118
Dərdim	120
Anama layla	122
Qurd ağızı bağlayan Qaratel qarı	124
Bizim yerimizə utanır dağlar	126
İsnişə bilmirsən özgə yuvaya	128
Orda qalıbdır	130
Özümü sevmədim	132
Oyanış	133
Tərtər qanlı axırdı	134
Bu ayrılıq	136
Şair obrazı	137
Şeirin köhnəsi, təzəsi olmur	139
Uzanan ayrılıq ömür qısaldır	141
Bizim sevgi	142
Görüş yerində	143
Yanmağıma yanmıram	144
Səni düşünərkən	146
Bir sevda dəlisiyəm	147
Sənin şəhərin	149

O eşqin sarayı uçmayıb, gülüm	150
Sən.....	151
Sən görmədin.....	152
Keçib.....	153
Hamısı yuxu	154
Məni qınamayın	155
Qismətin olmasa	156
Yaşamaq	157
Bu payız	159
Əsa	160
Tanrı qəzəbinə gəldi yer üzü	161

Adil Cəmil Anama layla

“Elm və təhsil” nəşriyyatının direktoru:

professor Nadir MƏMMƏDLİ

Dizayner: Kamran İbrahimov

Texniki redaktor: Rövşanə Nizamiqızı

Çapa imzalanmış 03.07.2020

Şərti çap vərəqi 10,5. Sifariş №229

Kağız formatı 70x100 1/32. Tiraj 500

Kitab “Elm və təhsil” nəşriyyat-poliqrafiya müəssisəsində səhifələnib, çap olunmuşdur

E-mail: elm.ve.tehsil@mail.ru

Tel: 497-16-32; 050-311-41-89

Ünvan: Bakı, İçərişəhər, 3-cü Maqomayev 8 /4